

Мотиваційний лист

Моє захоплення правовими позиціями Європейського суду з прав людини розпочалось в 1999 році. З того часу впродовж більше 20 років я намагаюсь передати свою повагу до цієї міжнародної судової інституції інститутам держави в Україні.

Так, наприклад, під час роботи в Міністерстві юстиції України на посаді Уповноваженого - представника інтересів держави в Європейському суді я намагалась не обмежуватись тільки функціями представництва, але й створити таку систему виконання рішень Європейського суду, яка б призвела до реальних покращень системи захисту прав людини в Україні. Для цього був розроблений цілий комплекс заходів: був підготовлений і прийнятий парламентом Закон України «Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини», яким було зафіксовано необхідність для держави не тільки сплатити суму справедливої сатисфакції, зазначену в рішенні ЄСПЛ про порушення Конвенції, але й здійснити заходи індивідуального і загального характеру, які дозволили б відновити наскільки це можливо порушене право заявника, а також змінити систему правозастосування, яка призвела до порушення. Крім того, цей закон першим відкрив можливість для правників використовувати правові позиції Європейського суду з прав людини в національній правовій системі як джерело права.

Зрозуміло, що без відповідної підготовки суддів України навіть такий прогресивний крок не призвів би до бажаного результату. В зв'язку із цим мною та командою однодумців було проведено безліч лекцій та семінарів для суддів України як щодо принципів діяльності Європейського суду з прав людини та стандартів, встановлених в рішеннях ЄСПЛ, так і щодо пілотних рішень, в яких було констатовано системні проблеми, вирішити які без розуміння суддями України мотивів прийняття рішення ЄСПЛ було неможливо.

Крім того, в Міністерстві юстиції України почав працювати спеціалізований відділ, який мав проводити експертизу проектів нормативно-правових актів з точки зору їх відповідності стандартам, встановленим в рішеннях ЄСПЛ.

Але найбільше я відчула важливість правових позицій Європейського суду з прав людини під час роботи на посаді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, оскільки з'явилась реальна можливість провести

системні зміни в українській правовій системі, ґрунтуючись на стандартах, викладених в рішеннях ЄСПЛ.

Одним з найкращих прикладів такої зміни було моє звернення як Уповноваженого ВРУ з прав людини до Конституційного Суду України на підставі правових позицій ЄСПЛ щодо судового контролю за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу, що призвело до прийняття Конституційним Судом рішення № 2-рп/2016. Маю зазначити, що крім визнання неконституційним положення Закону України «Про психіатричну допомогу» Конституційний Суд у вказаному рішенні проголосив, що згідно принципу дружнього ставлення до міжнародного права практика тлумачення та застосування Конвенції Європейським судом з прав людини має враховуватися при розгляді справ в Конституційному Суді України, що створює підстави для ще більш ефективного застосування правових позицій ЄСПЛ в українській правовій системі.

З огляду на вказане, сьогодні в Україні створені всі підстави для ефективного виконання рішень ЄСПЛ.

Але не менш важливим є й те, щоб посаду судді від України обіймала людина, яка обізнана з правами людини в Україні на практиці для визначення актуальних пріоритетів для нашої держави, а також визначення системних проблем, ефективне вирішення яких стане важливим для всього населення держави. Саме тому я прийняла рішення взяти участь у відборі кандидатів на посаду судді Європейського суду з прав людини від України.

Валерія Лутковська